

УДК 378.9(73)

Велущак Марина Ярославівна
кандидат педагогічних наук, асистент
кафедра іноземних мов для гуманітарних факультетів
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна

ВПЛИВ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В США

Розглянуто вплив сучасних тенденцій глобалізації на підготовку майбутніх фахівців з міжнародного бізнесу в США. Охарактеризовано пріоритетні вектори модернізації бізнес – освіти на концептуальному, законодавчо-нормативному, управлінському, організаційному, змістовому, процесуальному та методичному рівнях. Проаналізовано провідні підходи та методи підготовки майбутніх фахівців у галузі міжнародного бізнесу у вищих навчальних закладах США.

Ключові слова: глобалізація, інтеграція, фахівець з міжнародного бізнесу, бізнес – освіта.

Вступ. Сучасний світ характеризується процесами глобалізації та інтернаціоналізації економіки, відкриттям кордонів, виникненням нових ринків, зростанням трудової міграції. Глобалізація розширює культурно-інформаційні контакти між народами і державами, впливає на управління, виробництво, торгівлю, ринок праці, політичні утворення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «глобалізація» використовується в економічних, політичних і соціальних дослідженнях із початку 90-х років ХХ ст. Глобалізація розглядається як «...сукупність явищ гео економічного, геополітичного, гуманітарного, громадянського, культурного, інформаційного рівнів, лейтмотивом яких виступає об'єднання продуктивних можливостей людства. Ключовий аспект глобалізації – інтернаціоналізація: зміцнення інтенсивної транс- і крос-національної взаємодії, спілкування, комунікації, інтеракції. Результат глобалізації – становлення єдиного виробничого та споживчого простору з узгодженими правилами взаємодії, обміну товарами, благами, послугами, капіталом, ідеями, цінностями тощо. Рушійні сили глобалізації – лібералізація, демократизація, екстериторизація» [6]. На думку Т. Біксона (Т. Bikson), освіта стає ключовою детермінантою економічних результатів і потенціалу країн світу. ЮНЕСКО оголосило ХХІ ст. століттям освіти, таким чином визнавши освіту рушійною силою не лише у розв'язанні глобальних проблем, які переживає людство, а й у формуванні духовних підвалин нової цивілізації. Характерні риси глобалізації у галузі освіти є уніфікація знань, загальне прагнення країн світу до досягнення високої якості освіти [5]. А. Джурінський стверджує, що глобалізація пов'язана передусім із формуванням освітньої нерівності в доступі до здобуття вищої освіти в різних регіонах світу. Загрозу для національних систем вищої освіти становить поява освітніх провайдерів. В економічно слабкорозвинених країнах ця тенденція збільшує «відтік інтелекту» за кордон [3].

Мета та завдань дослідження. Основним завданням даного дослідження є проаналізувати вплив сучасних тенденцій глобалізації на підготовку майбутніх фахівців з міжнародного бізнесу в США та проаналізувати провідні підходи та методи підготовки майбутніх фахівців у галузі міжнародного бізнесу у вищих навчальних закладах США.

Виклад основного матеріалу. Виклики світової глобалізації та інтеграційні процеси в освіті й економіці, сучасні тенденції розвитку міжнародного бізнесу значно вплинули на підготовку майбутніх фахівців з міжнародного бізнесу в США та визначили пріоритетні вектори її модернізації на концептуальному, за-

конодавчо-нормативному, управлінському, організаційному, змістовому, процесуальному та методичному рівнях. Коротко схарактеризуємо кожний рівень.

Концептуальний рівень. Р.Беланова [1], досліджуючи проблему гуманізації професійної освіти у вищих навчальних закладах США, зазначає, що досить сталою в системі американської вищої школи сьогодні є тенденція до об'єднання ВНЗ для виконання освітніх завдань. Дослідниця підкреслює, що завдяки спільному органу управління вони тісно взаємодіють. Це здійснюється за умови спільного бажання двох спеціалізованих коледжів розширити програму підготовки своїх студентів і проводити навчальні заняття за двома спеціальностями. У такому випадку протягом трьох років навчання в гуманітарному ВНЗ студент, наприклад, може здобути ступінь бакалавра гуманітарних наук і протягом двох років додаткового навчання у технічному коледжі – ступінь бакалавра технічних наук. Наведені приклади свідчать про те, що інтегрування і кооперування не забезпечують самостійності та спеціалізації супутників, які входять у об'єднання. Більше того, вони передбачають збереження і поглиблення диференціації їхнього навчально-педагогічної та наукової діяльності. Такий підхід є втіленням однієї з найактуальніших тенденцій сучасного навчання – *гуманітаризації технічної та технізації гуманітарної освіти*. Кооперування у США розглядається як проміжний етап на шляху інтегрування діяльності вищих навчальних закладів. Сам аспект передбачає створення єдиного навчального закладу із централізованою системою управління і загальними програмами з різних дисциплін. Цей процес здійснюється у США з особливою інтенсивністю, оскільки значною мірою відповідає основній вимозі НТР – міждисциплінарному підходу до освіти. Крім того, інтеграція сприяє включенню до системи вищої школи навчальних закладів доуніверситетського рівня, створенню нових типів навчальних закладів, а також чіткому поділу підготовки студентів на етапи або цикли. Послідовна *реалізація принципів інтегрування* є прогресивним напрямом розвитку американської вищої школи, оскільки вони сприяють створенню єдиних програм навчання, єдиних вимог у всіх ВНЗ країни. Для ілюстрування інтеграції різних типів вищих навчальних закладів прикладом є структура Стенфордського університету, до якого входять Школа бізнесу, Харчовий науково-дослідний інститут, Медичний коледж та Юридичний інститут.

Досліджуючи особливості підготовки фахівців-економістів у вищих навчальних закладах США, О. Войнаровська звертає увагу на поєднання чотирьох підходів: педагогічного, змістового, методичного, дефініційного. *Педагогічний підхід* полягає в обов'язковій безпосередній участі студентів у проце-

сі викладання, так званому активному навчанні, яке не лише руйнує бар'єр між викладачем і студентами, а й сприяє студентам та спонукає їх до формування власного ставлення до проблеми, що розглядається, використовуючи вже набуті знання. Сутністю *змістового аспекту* викладання економіки у вищих навчальних закладах США є використання таких моделей, які не лише відтворюють виключно економічні аспекти сучасного життя, а й відображають їх зв'язок із політичними та соціальними подіями, що є невід'ємною частиною проблеми. *Методичний підхід*, який використовується американськими педагогами, полягає у поєднанні ознайомлення студентів із реаліями економічного світу та навчання їх методів аналізу й інтерпретації цих економічних явищ. *Дефініційний підхід* викладання економіки у США пов'язаний у першу чергу із визначенням (дефініцією) власне економіки. Якщо за класичним визначенням економіка – це наука про розподіл обмежених ресурсів відповідно до необмежених потреб, у сучасній американській вищій школі економіка визначається як наука про взаємодію людей для забезпечення себе та цілого суспільства товарами й послугами [2].

Законодавчо-нормативний рівень. Підготовка майбутніх фахівців з міжнародного бізнесу в США регламентується відповідно до законодавчого забезпечення вищої освіти в США (закони: Higher Education Act (2006), Higher Education Opportunity Act (2008), Federal Buildings Personnel Training Act (2010), Supporting Knowledge and Investing in Lifelong Skills (SKILS) Act (2013), Excellence in Economic Education Act (2001)), Vocational and Technical Education Act (2006)) та державних освітніх стратегій США («Succeeding Globally Through International Education and Engagement. U.S. Department of Education International Strategy 2012», «National strategy for business and economics growth, innovation and well-being 2007», «National Standards for Business Education by the National Business Education Association 2007»).

Національною Асоціацією бізнес-освіти 1983 року були розроблені рекомендації з реформування системи бізнес-освіти у відповідь на вимоги нової інформаційної ери. Рекомендації полягали у тому, що викладачі економіки та бізнесу були зобов'язані використовувати у навчальному процесі комп'ютери; комп'ютерна грамотність та навички оператора комп'ютера повинні були стати базовими професійними навичками; студентів університетів й бізнес-шкіл навчали не лише національної, але й міжнародної практики обробки інформації, оскільки все більшого значення набувало міжнародне співробітництво у галузі економіки і бізнесу; у галузі вищої економічної та бізнес-освіти однією із пріоритетних дисциплін повинен був стати предмет «Інформаційні системи в менеджменті» [7].

Управлінський рівень. Структура управління державною вищою освітою в США є пірамідальною, тобто включає горизонтальний і вертикальний поділи. Горизонтальний поділ пов'язаний з участю в управлінні державних, громадських органів та органів самоврядування. Вертикальний поділ включає чотири адміністративні рівні (федеральний, штатний, рівень колегіального округу та рівень вищого навчального закладу). Департамент освіти безпосередньо не втручається в діяльність органів управління державною вищою освітою нижчих адміністративних рівнів і навчальних закладів.

Штатний рівень управління державним сектором вищої освіти в США характеризується існуванням кількох адміністративних моделей – централізованої

і децентралізованої. За централізованого управління в штатах функціонують ради регентів, які керують розвитком вищої освіти в цілому та безпосередньо діяльністю кожного державного вищого навчального закладу в межах штату. За децентралізованого – штатні координаційні ради здійснюють координування розвитку вищої освіти в штаті, не втручаючись у внутрішню діяльність самих закладів та органів їх внутрішнього управління.

Організаційний рівень. Комплексна природа знань зумовлює необхідність переходу американської вищої школи на міждисциплінарну основу підготовки студентів, що неминуче викликає структурні зміни в самих ВНЗ. Це знайшло відображення у руйнуванні чітких меж факультетів і кафедр, у створенні нових підрозділів у структурі ВНЗ – міждисциплінарних департаментів, що характеризуються значною гнучкістю і свободою елементів, які до нього входять. Однопрофільні факультети університетів все більш інтенсивно набувають поліпрофільного характеру. Поряд із реорганізацією структурних ланок в американських вищих закладах освіти створюються й нові підрозділи та центри. Аналізуючи зарубіжний досвід підготовки управлінських кадрів, О. Романовський [4] зазначає, що докорінній перебудови, наприклад, зазнала підготовка фахівців у таких престижних університетах, як Стенфордський, Каліфорнійський, Колумбійський, Гарвардський, Чиказький та ін. В умовах інтеграції знання, а також його диверсифікації традиційний у структурі факультет, що охоплює одну галузь професійної підготовки, гальмує розвиток сучасного комплексу знань. Створення нових структурних підрозділів у ВНЗ, і передусім міждисциплінарних департаментів, найбільш повно відповідає завданням сучасної вищої школи. Це забезпечує більшу свободу студентам у виборі дисциплін для навчання, а також об'єднує зусилля професорсько-викладацького складу, таким чином створюються відповідні умови для забезпечення необхідної багатопрофільної підготовки студентів, більш широкої і різнобічної їх освіченості.

Однією з основних тенденцій підготовки майбутніх фахівців з міжнародного бізнесу є постійне зближення навчальних закладів із підприємствами. Найбільш ефективною формою, що наближує навчання у ВНЗ до практичних завдань бізнесу, є «коопероване навчання» або кооперативні форми навчання. Оскільки професійна діяльність має динамічний характер, підготовка фахівця повинна мати проблемну спрямованість, що охоплює уміння передбачати, бути підготовленим до будь-яких змін, доносити свої ідеї до інших. У професійному становленні студент реалізує свої можливості з обраної галузі діяльності, оволодіває професійною етикою, прагненням до професійного зростання, тобто стає конкурентоздатним.

Змістовий рівень. Особливої уваги заслуговує досвід провідних навчальних закладів США у створенні належних умов двопробільної підготовки студентів. Зокрема, у Массачусетському технологічному інституті розроблено двопробільну програму підготовки з присудженням ступеня бакалавра гуманітарних і технічних наук або гуманітарних і природничих наук, що об'єднує гуманітарну підготовку з науково-технічною. У межах цієї програми пропонуються такі гуманітарні курси: антропологія (археологія); іноземні мова і література (французька, німецька, російська або іспанська); історія; література; музика; письмо (творче, розвивальне, наукова журналістика або технічна комунікація); проблеми США; проблеми Латинської Америки; проблеми Росії; наука, техніка і суспільство (гуманітарний цикл).

Окремий курс може бути об'єднаний із будь-яким природничо-науковим або інженерним навчальним предметом, на основі чого буде визначено галузь спеціалізації. Наприклад, фахівець із міжнародного бізнесу, який у гуманітарній галузі спеціалізується з міжнародного маркетингу або міжнародної комунікації, вивчає чотири предмети з письма (зокрема й наукову журналістику, відвідує семінар із науково-технічної літератури, проходить практику в у засобах масової інформації та вивчає основи риторики), три предмети з відповідного навчального плану, а також виконує курсову роботу.

Іншим напрямом розвитку вищої економічної освіти у США є розробка та впровадження різних моделей модульної структури навчання, згідно з якою зміст курсу поділяється на відносно незалежні один від одного частини – одиниці та модулі. Кількість модулів, що входять до одного курсу, розрахованого для вивчення протягом одного семестру, коливається від 5 до 12. Для кожного модуля розробляються конкретні завдання, інструкції з вивчення, вправи та списки літератури. Модулі можуть вільно комбінуватися в програмі підготовки. Водночас поєднання курсів, що входять до програми, повинно забезпечувати необхідну підготовку до майбутньої професійної діяльності. Тому однією з обов'язкових умов у процесі розроблення програм є включення одного або декількох модулів, що містять елементи професійної підготовки. Введення модульної структури курсів означає новий підхід не лише до побудови програм професійного навчання, але й до співвідношення фундаментальної та спеціальної підготовки щодо обсягу знань.

О. Войнаровська наголошує, що успішне досягнення цілей підготовки майбутніх фахівців-економістів у вищих навчальних закладах США забезпечується ефективною організацією змісту навчання, зокрема розробленням навчальних планів, програм і курсів [2]. З метою покращення якості економічної освіти у вищих навчальних закладах США було проведено низку реформ навчальних програм з економіки і бізнесу. В результаті, програма з міжнародного бізнесу містить такі компоненти: основні вимоги (вступний курс із мікроекономіки та макроекономіки, допоміжний курс із мікроекономіки та макроекономіки, кількісні методи), розширені вимоги (вибіркові курси), поглиблений вимір (детальніше вивчення вибіркового курсів), вирішальний досвід (творчі науково-дослідницькі письмові роботи). Для формування в студентів професійних умінь розв'язувати нестандартні навчальні ситуації введено 3–4 вибіркові курси: контекстуальний курс, міжнародний курс та курс, пов'язаний з економікою державного сектору. Багатоплановість економічної підготовки майбутніх фахівців з міжнародного бізнесу у вищих навчальних закладах США виражена у поєднанні викладання математичних, природничих, гуманітарних аспектів і моральних міркувань, що забезпечує виховання економічно грамотних членів суспільства.

Методичний рівень. У ВНЗ США поширеною є методика індивідуального навчання з урахуванням та-

ких особливостей, як відсутність жорстких обмежень у часі, що дозволяє студенту вивчати матеріал із такою швидкістю, що відповідає рівню його підготовки та здібностям; можливість переходу до вивчення нового матеріалу тільки після засвоєння попереднього; складання програми навчання самим студентом за допомогою комп'ютера; використання лекцій як спрямовувальної форми в навчанні, а не як основного засобу передачі інформації; підвищення ролі письмових робіт; багаторазова перевірка знань, що дає змогу викладачеві постійно орієнтуватись у реальному стані навчальної діяльності студента і керувати нею.

Підготовка майбутніх фахівців у галузі міжнародного бізнесу у вищих навчальних закладах США здійснюється на основі різних педагогічних підходів, зокрема: традиційного підходу до викладання «Chalk and Talk» (викладання у формі лекцій), професійного підходу «Proficiency Approach» (надання можливості студентам реалізувати набуті професійні уміння), проблемного підходу «Problematics» (використання проблемних ситуацій у процесі викладання базових економічних концепцій із метою досягнення піку економічної грамотності), письмового підходу «Writing Intensive» (інтегрування до навчальних програм з економіки інтенсивних письмових робіт із метою залучення студентів до більш детального вивчення матеріалу), мотиваційного підходу «ARCS» (оптимізація елементів мотивації для поліпшення впливу викладання). Провідними методами підготовки майбутніх фахівців у галузі бізнесу у вищих навчальних закладах США є використання навчальних ігор і моделей, збільшення ролі письмових завдань, вивчення економіки за допомогою не навчальної літератури (художньої літератури, промов нобелівських лауреатів, періодичних видань), метод конкретних ситуацій, коопероване та активне навчання.

Викладений матеріал дозволяє зробити наступні **висновки**. Тенденції розвитку вищої економічної освіти США в сучасних умовах свідчать про підвищення значущості економічної грамотності американського суспільства, посилення уваги до вищої економічної освіти із боку уряду, громадськості й керівництва вищих навчальних закладів, а також про збільшення потреби США в кваліфікованих фахівцях економічного профілю. На підставі аналізу сучасного стану досліджуваної галузі й тенденцій її розвитку з'ясовано що, вища економічна освіта США спирається на досвід фахівців-практиків, які беруть участь в освітньому процесі; зв'язок теорії з практикою забезпечується участю студентів у реальних проектах під керівництвом викладача та фахівця від фірми-замовника, вирішенням ситуативних завдань, проведенням рольових ігор, імітацій, а також за допомогою створення навчальних галузевих структур при великих фірмах та підприємствах; при підготовці майбутніх фахівців з міжнародного бізнесу акцент зміщується на культивування нових професійних якостей; відповіддю на мінливі економічні, науково-технічні, політичні та інші чинники зовнішнього середовища є індивідуалізація програм навчання й навчальних планів, постійне їх удосконалення.

Список використаної літератури

1. Беланова Р. А. Гуманізація та гуманітаризація освіти в класичних університетах (Україна - США): [монографія] / Римма Анатоліївна Беланова. – К. : Центр практичної філософії. – 2001. – 216 с. (17)
2. Войнаровська О. Н. Перспективи застосування американського досвіду підготовки бакалаврів з економіки у вітчизняних вищих навчальних закладах / О. Н. Войнаровська // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2010. – № 5. С. 67–74. (46)
3. Джури́нский А. Н. Интернационализация высшего образования в современном мире / А.Н.Джури́нский // Педагогіка. – 2004. – № 3. – С.83-92
4. Романовський О. О. Теорія і практика підприємницької освіти в розвинутих зарубіжних країнах: автореф. дис. ...

- доктора пед. наук / О.О.Романовський; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2003. – 40 с.(179)
5. Bikson T. K. Global Preparedness and Human Resources / T. K. Bikson, S.A.Law. – Santa Monica : Rand, 1996. – 200 p.(221
6. Boulding E. Building a global civic culture: Education for an interdependent world / E. Boulding. – Syracuse, NJ : Syracuse University Press. 2010. – 348 p.
7. The official site of the American National Association of Business Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbea.org

Велущак Марина

кандидат педагогических наук, ассистент
кафедра иностранных языков для гуманитарных факультетов
Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича
г. Черновцы, Украина

ВЛИЯНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ТЕНДЕНЦИЙ ГЛОБАЛИЗАЦИИ НА ПОДГОТОВКУ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО МЕЖДУНАРОДНОМУ БИЗНЕСУ В США

Рассмотрено влияние современных тенденций глобализации на подготовку будущих специалистов по международному бизнесу в США. Охарактеризованы приоритетные векторы модернизации бизнес - образования на концептуальном, законодательно-нормативном, управленческом, организационном, содержательном, процессуальном и методическом уровнях. Рассмотрены ведущие подходы и методы подготовки будущих специалистов в области международного бизнеса в высших учебных заведениях США.

Ключевые слова: глобализация, интеграция, специалист по международному бизнесу, бизнес - образование.

Velushchak Maryna

Candidate of Pedagogical Sciences, Ph.D., Assistant
Department of Foreign Languages for the Humanities
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine

INFLUENCE OF CURRENT GLOBALIZATION TRENDS ON TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN INTERNATIONAL BUSINESS IN THE USA

The training of future specialists in international business in higher educational institutions in the USA is based on different pedagogical approaches, including: the traditional approach to teaching «Chalk and Talk» (teaching through lectures), professional approach «Proficiency Approach» (enabling students to realize the acquired professional skills), problem-based approach «Peakonomics» (the use of problematic situations in teaching basic economic concepts in order to achieve peak economic literacy), written approach «writing intensive» (integrating the curriculum in economics extensive written works in order to attract students to the scrutinized material) motivational approach «ARCS» (optimization elements motivation to improve the impact of teaching). The leading methods of training of the future specialists in international business in the USA are the use of educational games and models, increasing the role of written assignments, learning economy through non educational literature (fiction, speeches of Nobel laureates, periodicals), cooperative and active learning. The main trends of higher economic education in the USA indicate the increasing importance of economic literacy in American society, as well as increased demand for qualified specialists in economics and international business in the USA.

Key words: globalization, integration, expert in international business, business-education.